

Key words: rural green tourism, entrepreneurship, peasant-host, corridor of development, institutional factors.

Корчинска А. Формирование институциональных факторов развития предпринимательства в сфере сельского зеленого туризма

Исследованы особенности формирования институциональной среды, в которой функционируют агроусадьбы. Определены первоочередные меры, которые необходимо ввести для совершенствования институциональных условий реализации предпринимательства в сфере сельского зеленого туризма. Приведена характеристика факторов институционального характера развития деятельности агроусадьб. Выявлены перспективные направления развития предпринимательства в сфере сельского зеленого туризма. Дана характеристика роли государства и органов местного самоуправления, которые должны обеспечить надлежащие условия активизации предпринимательства.

Ключевые слова: сельский зеленый туризм, предпринимательство, агроусадьба, коридор развития, институциональные факторы.

УДК 338.48:379.845:332.122

**ДІЯЛЬНІСТЬ ТА РОЗВИТОК АГРОТУРИЗМУ
УЛЬВІВСЬКІЙ ТА ІВАНО-ФРАНКІВСЬКІЙ ОБЛАСТЯХ**

І. Дидів, здобувач*

Львівський національний аграрний університет

*Робота виконана під керівництвом. е. н., професора В. Липчука

Постановка проблеми. Розвиток сільських територій лежить у площині позааграрних напрямів підприємницької діяльності, серед яких важлива роль відводиться агротуризму. Левова частка агротуристичних господарств і садиб в Україні сконцентрована в Західному регіоні, зокрема у двох його областях – Львівській та Івано-Франківській [6].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Низький рівень ефективності ведення сільського господарства не дає змоги запропонувати у повному обсязі достатньо робочих місць для сільського населення, яке опинилося в складних соціально-економічних реаліях.. Постало питання пошуку додаткових і стабільних видів доходу [4]. За таких умов, використовуючи весь свій потенціал, селяни швидко переорієнтувалися на новий вид підприємництва, а саме агротуризм, який допоміг забезпечити певну економічну стабільність села. Важливими передумовами для агротуристичної діяльності стали наявні трудові та земельні ресурси, вільний сільський житловий фонд, чисте сільське середовище, природні ресурси, багата історико-культурна спадщина [7]. Ведення агротуристичної діяльності пов'язане зі зростанням кількості агроосель та садиб, що приймають більший потік туристів, які вкладають кошти у розбудову сільської інфраструктури, поліпшуючи добробут

селян, а отже, сприяють розвитку села, яке є колискою і скарбницею українських традицій. Як сказав у свій час В'ячеслав Липинський: «Без традиції нема культури, без культури нема нації» [5].

Постановка завдання. Ми ставили завдання дослідити розвиток агротуризму у Львівській та Івано-Франківській областях.

Виклад основного матеріалу. Ведення та розвиток агротуристичної діяльності у Львівській та Івано-Франківській областях має свої певні особливості. Найбільша частка сільських садиб та агротуристичних господарств сконцентрована в Карпатському рекреаційному регіоні, що зумовлено сприятливими кліматичними умовами, природними багатствами, специфікою рельєфу, мальовничими ландшафтами, екологічно чистими територіями, наявністю трудових ресурсів, а також найбагатшою в Україні історико-культурною спадщиною з великою кількістю об'єктів, збереженням національних автентичних традицій і навичок, високою культурою господарювання та ментальністю корінного населення.

Ресурсний потенціал агротуризму формують: природні, рекреаційні, виробничі, демографічні, матеріально-технічні, соціально-економічні, інформаційні, політико-правові, історико-етнокультурні ресурси [4; 6].

Скарбницю природно-заповідного фонду Львівщини складають 350 об'єктів загальною площею 175 тис. га, що становить 7 % території області, тоді як до природно-заповідного фонду Івано-Франківської області віднесено 474 об'єкти загальною площею 218,8 тис. га, що складає 15,7% від всієї площі Івано-Франківщини. Рекреаційний потенціал регіону становить 30% загальнодержавного із великою часткою заліснених територій [2; 3].

Житлова площа у сільській місцевості Львівської області – 15924 тис. м², або 28,3 % від усього житлового фонду, це близько 205,4 тис. приватних сільських житлових будинків, з яких 37,2 тис. незаселених, тоді як в Івано-Франківській області житлова площа у сільській місцевості становить 12637 тис. м², або 36,7 % від житлового фонду, – близько 172,5 тис. приватних житлових будинків. Зазначимо, за адміністративним поділом у Львівській області налічується 1850 сільських населених пунктів (найбільша кількість в Україні), а в Івано-Франківській – 765 сільських населених пунктів [2; 3].

Станом на 1 січня 2016 р. частка сільського наявного населення у Львівській області становила 989,3 тис. осіб (39,03%), в той час як в Івано-Франківській цей показник складав 777,8 тис. осіб (56,26 %). Трудові ресурси Львівської області налічують 592 тис. осіб сільського працездатне населення з рівнем зайнятості 52,9%, тоді як в Івано-Франківській області цей показник складає 697 тис. осіб з рівнем зайнятості 54,1 % [2; 3].

Розвиток агротуризму характеризується високою зональністю. Основна частка агротуристичних господарств розташована в гірській та передгірській зоні Карпат. Тут сконцентровано майже дев'ять з десяти агротуристичних господарств. Сформувалися певні агрорекреаційні вузли, тобто «сокупність агрорекреаційних пунктів, згрупованих навколо курортно-туристичного центру в межах певної компактною території» [6]. Такими найвідомішими агрорекреаційними вузлами в Карпатському регіоні є Славський у Львівській, Косівський та Яремчанський в

Івано-Франківській області. Із загальної кількості сільських садиб, які надають туристичні послуги, тут розташовано 67,9 % [4]. У дещо менших масштабах функціонують агротуристичні господарства і в інших природних зонах, зокрема в Жовківському, Яворівському, Кам'янка-Бузькому, Бузькому, Золочівському районах Львівської області. Проведені вибірково обстеження агротуристичних господарств показали, що у 2015 р. в досліджуваному регіоні відпочивало близько 112,9 тис. осіб. При цьому час перебування одного туриста в господарстві складав 2–3 дні.

Науковці та фахівці у сфері агротуризму розробили інтегрований показник агротуристичної привабливості районів досліджуваних областей за таким розподілом відібраних критеріїв привабливості: 1) лісистість території (x_1) – 29 %; 2) наявність сільськогосподарських угідь (x_2) – 25 %; 3) екологічна чистота (x_3) – 23 %; 4) наявність охоронних територій (x_4) – 17 %; 5) густота населення (x_5) – 6 % [6; 7]. Із врахуванням зазначених критеріїв коефіцієнт сприятливості території розвитку агротуризму I_c буде рівний:

$$I_c = 0,29(X_1) + 0,25(X_2) + 0,23(X_3) + 0,17(X_4) + 0,06(X_5).$$

У кожному з районів Львівської та Івано-Франківської областей визначений коефіцієнт сприятливий для розвитку агротуризму (рис. 1).

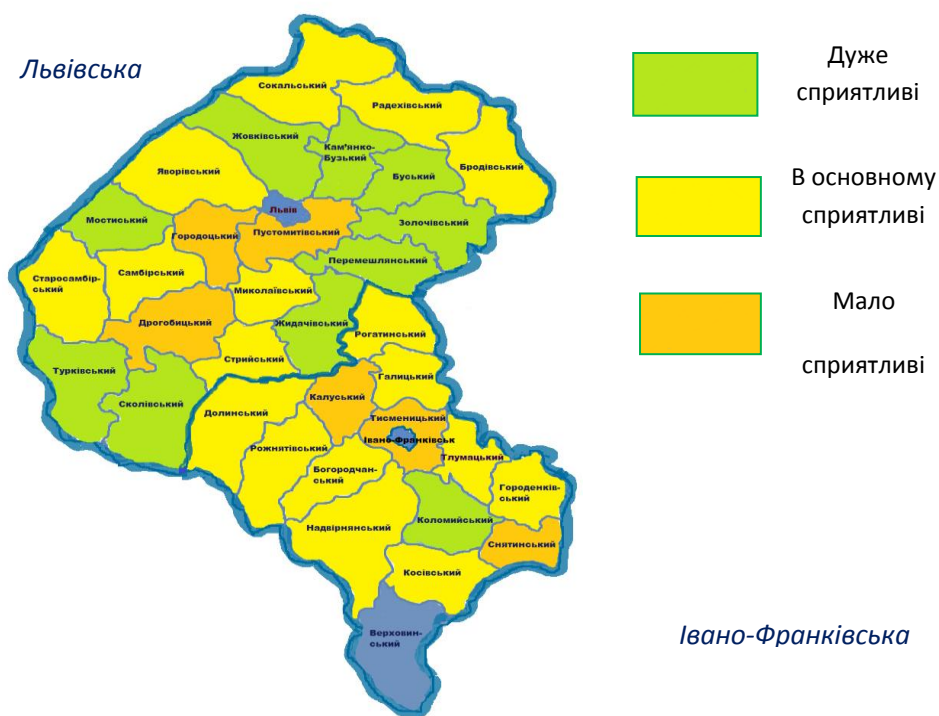

Рис. 1. Розподіл районів Івано-Франківської та Львівської областей за сприятливістю розвитку агротуризму.

Об'єктивних і достовірних офіційних даних в Україні, зокрема в Західному регіоні, щодо кількості садиб сільського зеленого туризму та агротуристичних господарств, які як офіційно, так і неофіційно ведуть свою підприємницьку діяльність, немає. Тому під час оцінки динамічних та інших тенденцій ми використали матеріали Івано-Франківської та Львівської обласних організацій Спілки сприяння розвитку сільського зеленого туризму в Україні, сільських рад, результати анкетних опитувань та власних досліджень і спостережень. Слід зазначити, що понад 92 % садиб сільського зеленого туризму та агротуристичних господарств офіційно не зареєстровані як підприємці, переважно через високе оподаткування, а отже, вони не проходять процедуру добровільної категоризації, що фактично обмежує їх рівень діяльності.

Про стан розвитку сільського зеленого туризму й агротуризму свідчать дані щодо їх динаміки (рис. 2).

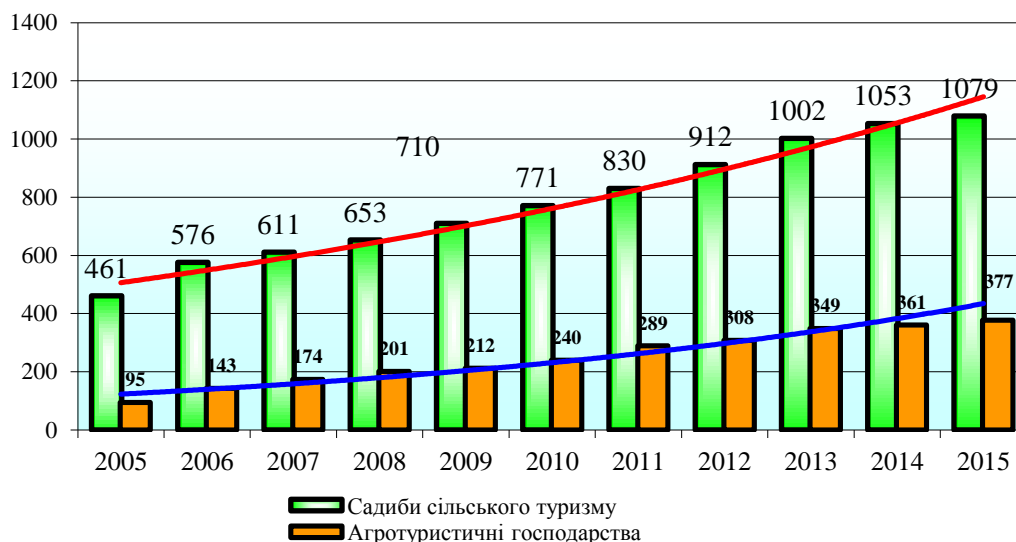

Рис. 2. Динаміка садиб сільського туризму та агротуристичних господарств у Львівській та Івано-Франківській областях у 2005–2015 роках.

Динаміка збільшення кількості агротуристичних господарств у досліджуваному регіоні є набагато активнішою, ніж динаміка формування ринку агротуристичних послуг в умовах незначної конкуренції. Ще стрімкішою динамікою відзначаються садоби сільського туризму (див. рис. 2) [7].

Ведення агротуристичного бізнесу стимулює сільські громади приділяти більше уваги благоустрою сіл, реформуванню транспортної інфраструктури, освітніх та медичних закладів, відновленню роботи місцевих закладів культури, пам'яток архітектури, забезпеченню екологічної чистоти довкілля, розвитку кластерів та бізнес-планування агротуризму тощо.

Висновки. Ведення агротуристичної діяльності у Львівській та Івано-Франківській областях дало змогу селянам отримати новий додатковий вид доходу, що

усвою чергу сприяло підвищення їх життєвого рівня та розвитку сільських територій загалом. Унікальна природа, потужні рекреаційні запаси, наявні людські ресурси та багата культура роблять привабливими сільські території Західного регіону України, які динамічно розвиваються із розвитком агротуризму.

Бібліографічний список

1. 10 років від започаткування власного агротуристичного бізнесу в Україні / [З. Домбровський, О. Гордієнко, П. Горішевський та ін.]. – К. : Проект, 2011. – 230 с.
2. Головне управління статистики в Івано-Франківській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ifstat.gov.ua/>.
3. Головне управління статистики у Львівській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.lv.ukrstat.gov.ua/>.
4. Гуткевич С. О. Привабливість Українських Карпат / С. О. Гуткевич, М. І. Габа, М. Д. Коріняко. – К. : НУХТ, 2016. – 212 с.
5. Забуранна Л.В. Туристична підприємницька діяльність в аграрній сфері: теорія, організація : монографія / Л.В. Забуранна. –К. : ННЦ ІЕА, 2012. – 482 с.
6. Липчук В. В. Агротуризм: організаційно-економічні засади розвитку : монографія / В. В. Липчук, Н. В. Липчук. – Львів : СПОЛОМ, 2008. – 160 с.
7. Lypczuk V. Wykorzystanie zasobów agroturystyki w regionie Karpatckim Ukraine / Lypczuk V. Kotliński W., Dydiv I. // Gospodarka i finanse. Współczesne wyzwania rozwoju społeczno-ekonomicznego Polski i Europy. – Kielce, 2015. – № 6. – S. 147–158.

Дидів І. Діяльність та розвиток агротуризму у Львівській та Івано-Франківській областях

Показана діяльність та розвиток агротуризму у Львівській та Івано-Франківській областях з обґрунтованим методичним підходом до оцінки придатності сільських територій в кожному з районів області.

Ключові слова: агротуризм, агротуристичне підприємство, сільські території, ресурси, діяльність, розвиток.

Dydiv I. Activities and development of agrotourism in Lviv and Ivano-Frankivsk region

In the article the activity and development of agrotourism in Lviv and Ivano-Frankivsk region with substantiated methodological approach of assess the suitability of rural areas for each of the districts was showed.

Key words: agrotourism, agro tourist enterprises, rural territory, resources, activities, development.

Дыдив И. Деятельность и развитие агротуризма во Львовской и Ивано-Франковской областях

Показаны деятельность и развитие агротуризма во Львовской и Ивано-Франковской областях с обоснованным методическим подходом к оценке пригодности сельских территорий по каждому из районов области.

Ключевые слова: агротуризм, агротуристическое предприятие, сельские территории, ресурсы, деятельность, развитие.